

Sergiu Nicolaescu

Actor și regizor

Radu Herjeu: Domnule Nicolaescu, credeți că un bun regizor de film poate fi un bun regizor politic?

Sergiu Nicolaescu: Eu cred că și politica trebuie condusă cu o anume strategie și într-un anume înțeles, care se folosește foarte des în ultima vreme, scenariu. Deci, un bun scenariu, ca să preiau acest termen folosit de oamenii politici - eu nu prea îl folosesc înterminii politici pentru că știu ce înseamnă un scenariu - deci un bun scenariu înseamnă o bună tactică și o bună strategie. În acest sens cred că cine știe să facă un bun scenariu, știe să facă și tactică și strategie. În orice caz, eu știu.

R.H.: Nu cumva e nevoie și de un foarte bun regizor care să transpună în practică scenariul?

S.N.: Sigur, e un bun regizor cel care conduce și care are în mână interpreții.

R.H.: Domnule Nicolaescu, ce satisfacții vă dă viața politică?

S.N.: Nici una.

R.H.: Și atunci de ce ați ales să intrați în politică?

S.N.: Da, e logică întrebarea. Nu am avut ambiții politice. Am pretenția, și e un lucru foarte dur, să spun că în mod normal, un om realizat într-un domeniu nu are nevoie să încerce să se realizeze și în politică. Dimpotrivă. Așa cum am mai spus-o de mai multe ori, eu am cunoscut succesul. Succesul e mult mai plăcut, îți dă mult mai multă satisfacție decât puterea. Oamenii politici umblă și luptă pentru putere. Eu am căutat întotdeauna succesul și pentru asta am muncit tot timpul, să-l cuceresc. Deci succesul se cucerește, este tot timpul o luptă cu greutățile, în primul rând, în cazul nostru al României, deci cu greutățile pe care le întâmpinăm noi în realizarea unui film, acesta a fost lucrul cel mai complicat la noi în țară, lupta pentru a realiza filmul și a-l termina și această luptă este, după părerea mea, mult mai grea și mai complicată decât lupta pentru putere, care, de cele mai multe ori, ține de hazard și poate chiar de un joc al soartei.

R.H.: Bine, dar tot nu ne-ați spus ce faceți în viața politică.

S.N.: În primul rând în viața politică, hai să alegem cazul cel mai fericit, când 51% mă votează și 49% nu mă votează, votează cu altcineva. Deci am 49% care mă antipatizează. În cazul unui film, în cazul unui succes, al unui renume câștigat ca regizor sau ca actor, în mod sigur am 90% de partea mea și maximum 10% indiferenți, dar dușmani nu. În politică ai dușmani mulți, invidioși ai și de o parte și de alta, dar mult mai periculoși sunt dușmanii din politică. În artă, invidia îți formează dușmanii, adversarii, în politică, din păcate, adversarii sunt în mod automat selectați prin poziția față de putere. Ești în opoziție sau la putere, deci ai categoric o parte

împotriva ta. Indiferent dacă la un moment dat îl plăci pe un anume om politic, ți-e drag ca om, trebuie să ai o anume rezervă, cel puțin acesta este înțelesul actual în Parlamentul României, de-abia își dau bună ziua, fiindcă consideră că dacă fac parte din partide diferite trebuie să existe și răceala aceasta convențională opoziție-putere, în special în legislația asta. Vreau să spun că în această legislație atmosfera din cadrul Senatului este foarte neplăcută.

R.H.: Domnule senator, să înțeleg că v-ați plictisit de atâta succes și atâtea satisfacții și v-ați gândit să petreceți o perioadă politică cu mai puține satisfacții, cu mai multe invidii, cu atmosferă neplăcută?

S.N.: Ar fi o minciună și e întotdeauna o minciună când cineva spune că s-a plictisit de succes. De așa ceva nu te poți plictisi. Cei care spun că nu-i interesează succesul - și i-am auzit pe unii colegi ai mei spunând asta - aceia nu l-au cunoscut, e clar. Sau unii care disprețuiesc spectatorii - succes fără spectatori nu există. Așa zisul succes de presă, de critică, astea sunt fleacuri. Marea satisfacție vine de la numărul de spectatori, de la oamenii care te cunosc, care îți vorbesc pe stradă, care se deschid la figură, privirea lor devine alta când te văd și te recunosc. Acestea sunt marile satisfacții. În viața politică nu am întâlnit satisfacții asemănătoare, nu am nici o satisfacție deosebită atunci când sunt ales într-o circumscripție, sau dacă partidul pe care îl susțin sau în care sunt câștigă alegerile. Vreau să vă spun că am fost mai mulțumit în noiembrie că PDSR-ul a pierdut decât dacă ar fi câștigat.

R.H.: De ce?

S.N.: Simplu. Toată lumea mă oprea pe stradă să mă întrebe ce se întâmplă și să-mi semnaleze tot felul de lucruri. Ce să fac? Eram simplu senator, în partid lucrurile astea nu s-au discutat niciodată, din păcate, pe vremea aceea. Acum e altceva, deci opoziția a întărit fără să vrea și PDSR-ul. Atunci conducerea țării o avea Guvernul, în ce privește partidul ne făceam datoria de a vota în Parlament și de a ne spune punctele de vedere. Însă intrarea mea în politică după 1989 este firească, era firesc ca după participarea mea la evenimentele din decembrie 1989, să rămân acolo unde se construia ceva nou. Nu puteam să părăsesc, era ca o barcă care pleca fără țință pe o mare cu valuri mari. Nu aveam dreptul să rămân pe mal sau să fug. Trebuia să merg cu această barcă. Sigur că ceea ce a urmat după revoluție este altceva, fără doar și poate, și responsabilitatea a ceea ce a urmat după revoluție nu revine revoluționarilor, să fie foarte clar. Dar în orice caz ei sunt cei care au dăruit un regim, și nu alții.

R.H.: Domnule Nicolaescu, nu credeți că în acești șapte ani ați fi făcut lucruri extraordinare în film, acolo unde ați avut întotdeauna succes și ați fi

avut succes în ceea ce ați fi vrut să faceți mai mult decât în Parlament?

S.N.: Cred că nu. De data acesata, făcând un calcul îmi dau seama că dacă înainte de '89 la un film făcut de Sergiu Nicolaescu veneau minim trei milioane și jumătate de spectatori, și mergeau până la 18 milioane, filme ca „Nea Mărin miliardar” care e pe primul loc în topul filmelor românești, în România, urmat de „Dacii”, „Mihai Viteazul” și așa mai departe, după 1989 numărul de spectatori a început să scadă, iar astăzi un film american de cea mai bună calitate, care face un succes de sute de milioane de dolari în nici două săptămâni în Statele Unite, la noi nu depășește cinci sute de mii de spectatori. Este maximul care se mai poate obține. Deci la 500 de mii de spectatori influența pe care aș mai avea-o eu, satisfacția, scade o dată cu numărul de spectatori. 500 de mii de spectatori e o cifră echivalentă pentru filmele multora dintre colegi, dar care erau complet necunoscuți, al căror nume nu flutura pe buzele tuturor. Sigur, eu am un nume, dar lumea nu mai merge să vadă film, deci nu mai am același efect pe care l-am avut atunci. În 1966 în februarie, martie, am ieșit cu premiera „Dacii”. A fost un eveniment unic această premieră în România, a fost un succes imens, era primul film patriotic făcut în România și faptul că spectatorii au venit la filmul acesta nu era fiindcă am reușit să fac un film reușit, primul meu film, sigur că acest lucru poate să spună oricine, „mie îmi plac sau nu filmele lui Nicolaescu”, fiecare e liber să spună orice, deși eu am făcut mai toate genurile de filme, oricum acela nu era genul de film care să placă la toată lumea, dar succesul pe care l-a avut a fost datorită faptului că a fost un gest patriotic, o atitudine patriotică. Era primul film.

R.H.: Domnule Nicolaescu, să ne întoarcem puțin în timp, în anul 1947, când dădeați examen în același timp la trei facultăți: la Belle Arte, la Politehnică și la școala Navală. De ce trebuia să dați la trei facultăți odată?

S.N.: Am fost un copil cu o anumită conștiință a datoriei, în primul rând față de părinți. Și eu vroiam să fiu ofițer de marină. A fost visul copilăriei mele. Sigur, eu fiind timișorean, născut ce-i drept în Târgu Jiu, dar timișorean prin educație și școală, părea anormal tuturor să vreau să fiu ofițer de marină. Știam pe dinafară toate marile bătălii navale și m-am dus întâi acolo unde îmi era pofta, la școala de Ofițeri de Marină. Un al doilea domeniu care îmi dădea satisfacții era într-adevăr Belle Arte și deci m-am dus să dau examen și acolo. Am dat și la Politehnică pentru că tata era inginer și m-am gândit că poate mă întrebă - nu m-a întrebat niciodată nici în ce clasă de liceu eram, nici dacă am terminat liceul n-a știut - și deci cred că nu m-ar fi întrebat nici în final la ce facultate sunt, dar m-am gândit, mai mult de teamă, să dau și la Politehnică. Sigur că surpriza mea a fost că am reușit la

toate trei. Tata nu mi-a zis nimic, mama era o patrioată, o idealistă, dintr-o familie de militari, tatăl ei, bunicul meu, a fost executat în 1916 de germani la Târgu Jiu, deci au fost foarte mulți eroi și morți în familia mea în războaiele secolului acesta, deci mama m-a lăsat, eu născut berbec, sub sânul lui Marte, în ziua de Florii. Am fost un luptător, și am rămas.

R.H.: În 1948 ați abandonat...

S.N.: În '48 tata a fost arestat. După abdicarea ex-regelui Mihai - pe 2 ianuarie regele a plecat, iar pe 5 ianuarie tata a fost arestat. Tata a fost la trenul regelui, la Săvârșin, am petrecut și eu câteva veri acolo și am cunoscut familia regală, tata a fost pe peron acolo când a plecat regele, iar pe 5 ianuarie a fost arestat. Eu eram în vacanță. M-am întors la școala Militară Navală și am ascuns faptul că tata a fost arestat, mi-a fost frică, apoi am plecat din școala navală, am căutat să ies, am ieșit pe un motiv medical. M-am întors apoi în București și am intrat muncitor la fabrica Ford și am rămas muncitor toată vara. În toamnă m-am mai dus la Politehnică, la mecanică, și biografia mea din vremea aceea, așa cum reieșea din declarațiile mele, era că fusesem muncitor la fabrică, iar părinții mei sunt despărțiți și nu trăiesc, eu plecând de la 16 ani de acasă. Sigur, am plecat la 16 ani de acasă, dar restul era o minciună.

R.H.: Și a ținut?

S.N.: Am terminat Politehnica, familia mea, mama, sora și familia sorei au rămas la Timișoara, eu am rămas la București, unde am început o nouă viață, am făcut sport, am ieșit inginer.

R.H.: Ați făcut și scufundări?

S.N.: Da, dragostea mea pentru mare, pentru marinărie s-a manifestat la un moment dat în dorința de a filma sub apă. Și-atunci, eu am fost în România primul scafandru și primul instructor militar, primul scafandru cu aparat individual. Cu un aparat care a fost creat și inventat de mine am coborât și am stabilit și un record la un moment dat, de 32 de metri.

R.H.: Este ceva ce n-ați încercat în acei ani? Ceva ce v-ați fi dorit să faceți, fiindcă ați făcut multe lucruri.

S.N.: Da, am făcut multe lucruri. În timpul facultății am făcut coperti pentru diverse reviste, cred că și astăzi se găsesc acele reviste printr-un colț pe undeva, deci am trăit din talentul meu de „belle arte” făcând coperti pentru reviste, am trăit din sport, am făcut sport, am iubit sportul, educația Timișoarei își spune cuvântul, acolo am fost coleg cu mari sportivi, cu Iolanda Balaș, cu frații Raica, deci cu nume celebre ale atletismului românesc.

R.H.: Și de ce n-ați continuat pe partea aceasta cu sportul?

S.N.: Fiindcă am intrat în cinematografie, mai întâi într-o uzină în '53-'54, apoi printr-un schimb de locuri cu totul întâmplător am ajuns în cinematografie. A doua mea dragoste, după marină, era filmul. De mic copil fugeam de acasă și mă duceam la cinematograful.

R.H.: Și v-ați mutat la Sahia pentru a fi mai aproape?

S.N.: Nu, întâmplarea a făcut ca un coleg al meu să vrea să lucreze la uzina unde lucram eu și unde vroiau să mă facă director, dar eu nu vroiam să iau funcție - nu-mi convenea ideea să fiu director. Eram apreciat ca inginer și în clipa în care am auzit că vor să mă facă director la un mare SMT care are vreo 1800 de mijloace de locomoție, de mișcare - eram extrem de tânăr, aveam 23-24 de ani - am făcut schimb cu colegul meu, care era la studioul Sahia. Și așa am ajuns la studioul Sahia, unde a ajuns să-mi placă.

R.H.: Să ne oprim puțin aici. Cum de nu s-a aflat totuși de tatăl dumneavoastră? Era cât pe ce să deveniți director, nu se controlau dosarele, dumneavoastră ați făcut o biografie, dar trebuia s-o ia de bună?

S.N.: Trebuie să spun din proprie experiență că nu controlau prea bine. De pildă, în ceea ce mă privește, cred că faptul că tatăl meu a fost închis a fost aflat destul de târziu.

R.H.: Cum ați ajuns să realizați scurt-metraje?

S.N.: Ca inginer, răspundeam și de aparatele de filmat, și de laborator. Și cum eu sunt un tip foarte muncitor, în timpul meu liber am făcut aparatele acestea de scufundat în apă și am făcut niște filmări pe care nu le făcuse nimeni până atunci - n-avea nimeni curaj să se scoboare la zeci de metri sub apă cu un aparat de filmat la început făcut de mine, apoi cu unul special venit din Franța. Deci n-a avut nimeni curajul să facă ce am făcut eu și eram singur. Și îi mulțumesc lui Virgil Calotescu, un coleg, care era secretarul organizației de partid la Sahia, un om extraordinar, care m-a ajutat să fac primul film, oferindu-se să facă el regia, iar eu operatoria, și Holban, un alt coleg de-al meu, un om extraordinar și el, a murit, de fapt amândoi sunt morți, fie-le țărâna ușoară, le mulțumesc, datorită lor am ajuns cineast. Apoi n-am mai colaborat, m-au lăsat să fac singur totul. Deci m-am prezentat în toamnă cu un film făcut și ca regizor, și ca operator, și ca scafandru, l-am montat și l-am terminat. Se numea „Scoicile n-au timp niciodată”. După aceea am intrat într-un alt domeniu în care absolut nimeni nu se pricepea. Era vorba de macrofilmări, să filmezi flori. Cu o răbdare titanică de care nu sunt mulți capabili, recunosc, zile și nopți am studiat florile și pe urmă le-am filmat, am creat o tehnică pentru filmarea lor, unică, nici astăzi nu există o tehnică mai bună decât cea pe care am avut-o eu atunci, și am reușit să intru într-un domeniu în care am făcut un succes imens, chiar răsunător, cu

aceste flori ale mele. Am început prin simbol, folosind flori. Am făcut „Primăvara obișnuită” și apoi „Memoria trandafirului”.

R.H.: Care a câștigat un premiu.

S.N.: Multe premii internaționale: Edinburg, Tours, Cannes și așa mai departe. Am fost la Cannes în '62, unde am cunoscut un producător american care mi-a spus că mă angajează pe șapte ani la firma Columbia. Datorită lui Mihai Duță, care astăzi este om de afaceri în domeniul cinematografiei, am ajuns la Cannes, și nu numai datorită lui, și datorită unei întâmplări cu Ion Gheorghe Maurer, care a intervenit și mi s-a dat drumul, mă întâlneam des cu el la studioul Sahia. În felul acesta am ajuns în străinătate, unde mi s-a oferit acest contract de către Richard Davis, pentru Columbia. Vroiam să fug din țară, când am plecat i-am spus mamei că nu mă mai întorc. Mama mi-a spus: „du-te!”. Știa cât am suferit, cât suferise ea și întreaga familie.

250

Deci era într-un fel o scăpare pentru mine, dar n-am reușit să plec. Am mai avut mii de propuneri, am făcut 30 de filme în străinătate, seriale importante în Germania, în Franța, seriale care au avut un mare succes atât la televiziunea franceză cât și la cea germană. În Germania serialele mele, cum ar fi „Căutătorii de aur”, „Mihail, câine de circ”, „Lupul Mărilor” au fost cel puțin șase-opt ani de zile în top. Eu am făcut o carieră internațională în paralel cu cariera din România.

R.H.: De ce n-ați rămas totuși? Ați spus că n-ați putut, ce înseamnă că n-ați putut?

S.N.: N-aș putea să vă dau explicații clare, pur și simplu n-am putut.

R.H.: Mai ales că erați foarte tânăr, dintr-o dată vi se deschideau în față perspective, erați convins că reîntors în țară veți avea posibilitatea de a merge mai departe?

S.N.: Da, eram tânăr, știam limbi străine. Eram la Cannes, și la un moment dat Richard Davis are o întâlnire cu Christian Jacques, un mare regizor francez care pe vremea aceea avea vreo șazeci și ceva de ani, cam cât am eu acum. Eram pe terasa de la hotel Carlton și a urmat o discuție între ei doi, în care Richard Davis, care se purtase cu mine excepțional, mă purta la toate marile restaurante, în cazinouri, și așa mai departe (noroc că nu trebuia să dau declarații când mă întorceam acasă), a fost atât de dur și de mitocan cu Christian Jacques, încât am avut un șoc și, la un moment dat, deși eram tânăr, revoltat, am vrut să intervin. Și țin minte că pe sub masă Christian Jacques m-a strâns de mână și pe urmă, la plecare, a ținut să-mi spună că așa este meseria noastră, trebuie să îndurăm și să înghițim din partea producătorilor. Venind în România, sigur că producătorul era altcineva, în orice caz nu m-a umilit nimeni, dacă am suferit vreodată din cenzură,

și slavă Domnului că am suferit, deși unii au impresia că nu. Am suferit poate mai mult decât alții, pentru simplul fapt că am făcut sigur mai multe filme. Și mai mult, patriotismul din filmele mele nu era unul de tip comunist, și în special naționalismul lui Ceaușescu, eu eram de cu totul alt gen. Dovada este că toate filmele mele istorice au fost dublate de către Ceaușescu.

R.H.: Domnule Nicolaescu, vom ajunge și la film, să rămânem deocamdată în 1962. După 1962 v-ați întors în țară și ați trecut la filme artistice, de lung metraj.

S.N.: Da, propunerea a venit din Franța. Trebuia să fac „Castelul din Carpați” după Jules Verne. Adică m-am întors din Franța în România cu trei producători: cu Richard Davis, cu Henri Deutchmaister și un francez jumătate englez, toți trei vrând să facă „Castelul din Carpați”. De la „Castelul din Carpați”, întârzierea scenariului la care lucra și Titus Popovici - așa l-am cunoscut pe Titus Popovici - am lucrat cu cei mai mari scenariști la Paris, de la „Castelul din Carpați” am avut ocazia să fac un film istoric. Și am spus „Dacii”. Bineînțeles că nu a fost „Dacii” ca proiect prima dată, am spus „Traian și Decebal”, „Mihai Viteazul” - toate erau ocupate, erau alți regi-zori, alte echipe care își făcuseră un calendar pe o sută de ani. Nu mai era nimic din istorie și atunci am zis „Dacii”, la daci nu se gândise nimeni. Cum străinii au intrat imediat în „Dacii” fiindcă aveau bani, am avut actori, așa am realizat primul film. Ca răspuns conducerea Ministerului Culturii, la cererea cuiva, nu are importanță cine, pentru că l-am iertat, m-a judecat și trebuia să fiu schimbat, după ce realizasem trei sferturi din film. Și atunci actorii francezi au spus că în contract scrie că regizor este Sergiu Nicolaescu și dacă Sergiu Nicolaescu va fi schimbat, se urcă în avion și pleacă. Și atunci n-au avut ce face și au trebuit să mă lase regizor până la sfârșitul filmului. La sfârșitul filmului probabil că m-ar fi așteptat o cumplită cenzură care mi-ar fi făcut, probabil, filmul praf. M-a ajutat în momentul acela Titus Popovici, când a văzut filmul s-a liniștit și m-a sărutat, și am avut norocul ca Ion Gheorghe Maurer să vadă filmul primul, și după asta eu n-am mai avut cenzură. Deci am o recunoștință deosebită pentru Ion Gheorghe Maurer, care de la primul film m-a salvat de cenzură.

R.H.: Domnule Nicolaescu, și totuși cum ați trecut de la macrofilmări și filmări subacvatice la regia unui film mult mai complex? Altă experiență nu aveați în afara acestor scurt-metraje.

S.N.: Situația n-a fost deloc ușoară, pentru că erau colegii care s-au împotrivit. Dacă mă lăsau toți să mă scufund în apă în ideea că poate nu mai ies, sau să fac microfilmări, să orbesc la lumina aia de blitz trei zile până să

declanșez aparatul, dacă mă lăsau în treburile astea, mă lăsau cu liniștea că nu-i pot concura. În momentul în care am intrat într-un domeniu în care deveneam un concurent, vă asigur că am avut foarte mulți împotriva mea, care au încercat să mă oprească înainte să vadă primul film. Deci primul film a fost o mare suferință, pot să vă arăt pagini de ziare în care eram atacat și cineva spunea că „dacă Sergiu Nicolaescu va face vreodată vreun film care se poate și proiecta, atunci înseamnă că este Orson Wells”, și o spunea un om cu mari calități. Atât de sigur era că n-o să reușesc. Toată lumea zicea: „lasă-l, că o să-și rupă gâtul”. Și cu toate acestea, „Dacii” a fost un succes imens.

R.H.: Cum ați simțit acest succes la primul film de lung metraj și la o vârstă destul de tânără, când e ușor să capeți o părere supradimensionată despre sine?

S.N.: Așa cum m-aș simți să-mi spuneți acum că o fată de 18 ani superbă, Miss România, mă iubește pe mine. Un om, ca să se bucure, trebuie să obțină ceva la timp. Când nu ai obținut ceva la timp și ți-ai dat viața, a curs sânge ca să ajungi până acolo, atunci nu te mai bucuri. Simți o căldură imensă care îți pătrunde în corp, mai ales când vedeam miile de oameni aplaudând și venind la cinematograful, eram emoționat, dar nu eram bucuros, pentru că bucuria murise. Murise prin luptă. Nu știu ce e aceea bucurie și fericire. În bucurie și fericire trebuie să existe minimum doi. Eu întotdeauna am fost singur. Și în luptă, și în succes.

R.H.: Spuneați în carte că v-ați sacrificat viața pentru profesie.

S.N.: Da, fără doar și poate. Orice mă întrebați de viața mea, mă gândesc la ce film era în perioada respectivă, dacă mă întrebați, de pildă, cum a fost viața mea în 1970, imediat mă întorc înapoi să văd ce film am făcut și pot să vă vorbesc de lucruri necunoscute, dar dure, crunte câteodată, suferințe incomensurabile, dar nu m-am plâns. Asta era diferența. Nu m-am plâns nicăieri, nici la presă, nici la partid, nu m-am plâns niciodată nimănui. Faptul că nu m-am plâns nimănui nu a făcut să-mi fie mai ușor, dar în orice caz nu am cerșit mila nimănui. Faptul că am fost recunoscut l-a făcut pe Ceaușescu să încerce să mă dubleze, să mă înlocuiască, a crezut că și un „Mihai Viteazul” făcut de alții o să aibă același succes. Paf, a căzut. „Dacii” a fost dublat de „Columna” și de „Burebista” - un scenariu care mi-a fost dat și mie, era să mor de răs când l-am citit, era ceva îngrozitor, era Ceaușescu transpus în Burebista. Bietul George Constantin a trebuit să interpreteze o catastrofă de rol de tipul acesta. Nu, eu n-am făcut filme de tipul acesta.

R.H.: Doamnele Nicolaescu, ați încercat mai multe genuri de filme. De

care v-ați simțit cel mai legat?

S.N.: De plăcut îmi place cel mai mult filmul de artă. În categoria asta eu n-am făcut decât patru filme: „Moartea lui Ipu”, „Osânda”, „Ciuleandra” și „Ultima noapte”. Aceste filme mi-au dat cea mai mare satisfacție mie personal în timpul filmărilor și în pregătirea lor. E mare lucru treaba asta. Dar fără doar și poate cel mai legat sunt de filmele istorice. Deși unii zic „da, dar ați fost și sunteți un maestru al filmelor de acțiune”, sunt fără discuție, sunt pe plan internațional recunoscut, și în filmul istoric și în filmul de acțiune, dar nu acesta a fost idealul meu niciodată. M-am jucat. În filmele de acțiune, făcând pe polițistul, m-am jucat. Era un lucru pe care-l știam foarte bine, aveam un unchi polițist, și el mort în închisoare, care mi-a sugerat modelul polițistului, comisarului, pe care l-am jucat eu. Ciudad este că la securitate toți aveam pe vremea aceea, sau aproape toți, un dosar. Și pe dosarul meu, între ghilimele, scrie „Comisarul”, bineînțeles.

R.H.: De ce n-ați făcut mai multe filme de artă atunci?

S.N.: Pentru că eu cred că misiunea mea a fost și este să fac film istoric. Pe de o parte cunosc bine domeniul, am fost un pasionat al istoriei, pe de altă parte am considerat întotdeauna că datoria mea este să redau spectatorilor, națiunii române, demnitatea aceea pe care istoria i-a dat-o și care într-un anumit regim s-a pierdut. Deci lupta mea a fost de o refacere a istoriei, a moralului și a demnității românești. E o misiune. Sunt ca un misionar. E greu să vă dau detalii, dar m-am considerat ca un misionar în domeniul istoriei.

R.H.: Spuneți într-una din cărțile scrise de dvs. că sunteți adeptul unui naționalism articulat pe realități și exemple istorice, iar pe de altă parte spuneți în introducerea la „Revoluția - începutul adevărului” că, privind cu luciditate trecutul nostru, „Ne vom îneca într-un ocean de amărăciune, câte secole de beznă, trădări, groază, persecuție și iobăgie, ce puține clipe de glorie sau de triumf. Mă revoltă jelaniile și resemnarea din atât de iubita noastră Mioriță”.

S.N.: Corect. Dar nu e contrazicere. Vreau să vă spun următorul lucru - și asta am crezut întotdeauna - că o înfrângere, o greșeală este de multe ori mai importantă pentru noi decât o victorie, pentru că avem ceva de învățat exact și sigur în ce privește ceea ce trebuie să evităm. Pe când o victorie, în realitate nu e o victorie dacă după aceea te culci pe laurii ei, iar o înfrângere nu este o înfrângere, o bătălie pierdută nu înseamnă că ai dispărut, dimpotrivă, trebuie să renască în tine dorința de victorie, și din nou vei lupta mai mult, mai puternic, cu mai multă râvnă pentru a cuceri ceea ce în prima bătălie ai pierdut. Să fim realiști, să vedem istoria noastră așa cum a fost, cu

părțile ei bune și părțile ei rele, și prin cunoașterea trecutului nostru să încercăm să ne facem un prezent și un viitor. Dar dacă încercăm să mințim - o să se supere mulți pe mine spunând aceasta - atunci când istoricii devin unelte politice, istoria este o minciună. Atunci când istoricii devin oameni politici, sigur este o altă minciună. De aceea va trebui întotdeauna să ne aplecăm cu respect asupra istoriei, să fim neutri politici și să încercăm să scoatem la iveală adevărul. O să-mi spună probabil toată lumea că nu-i adevărat, nu răspund că fiecare are adevărul lui, fiecare trebuie să-l caute, nici Isus Hristos n-a știut să răspundă când l-a întrebat Pilat „ce este adevărul?”. A tăcut. A spus: „adevărul este Dumnezeu”. Deci nici eu nu voi putea spune ce este adevărul. Adevărul trebuie să-l câștigi singur. Consideri că nu spun adevărul? Cercetează, caută, și găsește-ți singur adevărul, dar nu uita ce am spus și eu.

250

R.H.: Domnule Nicolaescu, ce părere aveți despre „Punctul Zero”, din punct de vedere al realizării, sunteți mulțumit?

S.N.: „Punctul Zero” este un film de acțiune, nu este un film politic, prima coproducție româno-americană. În această condiție am făcut un film de acțiune, nu s-a vrut un film al revoluției, dar am profitat de acest lucru neștiind ce-mi aduce viitorul, să fac un lucru care va rămâne pentru sute de ani. Este momentul execuției lui Ceaușescu, pe care l-am realizat matematic, cinstit, așa cum a fost, pentru că el nu a fost filmat. Mi-am atins scopul, arătând acest moment pe care poporul român ar trebui să-l cunoască, tot așa cum am considerat tot o datorie a mea să arăt un alt sfârșit de viață, acel al lui Ion Antonescu, în iunie 1946, când a fost executat la Jilava. Am avut imensa satisfacție de a găsi negativul original care se pierduse. Nimeni nu mai știa de acest negativ. Cu perseverența și cu acel har cu care numai Dumnezeu m-a ajutat, un Dumnezeu român, am găsit acel negativ original. În filmul „Oglinda” apare execuția mareșalului, este o lecție pentru poporul român această execuție și modul în care acest om, care a avut vocația eroului, a trecut dincolo de ființă și cum a trecut dincolo de ființă un om care avea vocația să fie cel mai mare român dintre români.

R.H.: Revin totuși la „Punctul Zero”, nu ca subiect, ci ca realizare. Nu credeți că ați cedat poate unor șabloane importate de la partenerii americani? Mă gândesc că urmărirea din filmele cu comisari erau mai veridice poate decât urmărirea din „Punctul Zero”.

S.N.: Da. Filmele cu comisari erau filme foarte bune. Țsta e un film ușurel, de tip american.

R.H.: Și ați acceptat totuși, cu statutul dumneavoastră, să faceți un film ușurel numai pentru a păstra pe peliculă sau a reconstrui momentul exe-

cuției?

S.N.: Există momente de tipul acesta în viața unui regizor, pentru a obține ceva. Ceea ce a fost importantă era execuția. În condițiile cinematografeii românești de după revoluție, an de an aceste condiții au fost din ce în ce mai mizerabile, mergând astăzi până la catastrofă. De pildă astăzi sunt pregătit să fac un film Mărăști-Mărășești-Oituz, titlul este „Triunghiul morții” și m-am certat cu echipa din cauza costurilor, care au crescut de trei ori. Deci, nu-mi ajung banii să fac acest film. Deci, s-ar putea să nu-l fac. Ar însemna ca anul acesta să nu facem nici un film. Ies trei filme: Iulian Mișu, Dan Pița și Mircea Veroiu - regizori mari. Aceste filme ies, dar au fost filmate anul trecut. Dar ca să facem un film anul acesta și să iasă anul acesta, cum vroiam eu să fac... cred că nu voi avea această șansă, pierzându-se tot. Regimul comunist m-a împiedicat să fac filme din primul război mondial fiindcă însemna să aduc pe ecran rolul lui Ferdinand, că monarhia ar fi realizat România Mare. Am reușit o dată să aduc pe ecranul filmului românesc un rege, Carol I, l-am jucat chiar eu.

R.H.: Întotdeauna ați spus că n-ați fost favorizat până în 1989.

S.N.: Unii spun că am fost favorizat. Și eu le spun „nu-i adevărat”. Dar de la mine citire nu voi spune niciodată „n-am fost favorizat”.

R.H.: Ați răspuns tot la o anumită întrebare.

S.N.: Dacă ar spune cineva că am fost unul din favoriții regimului, i-aș solicita să-mi dovedească cum și îi voi replica imediat. Nu am fost un favorit al regimului. Am avut mai multe greutăți decât unii care au făcut pe victimele regimului.

R.H.: Și totuși spuneți că ați fost lăsat să trăiți și să munciți. Eu cred că ați putut și să nu faceți multe compromisuri. Dumneavoastră povestiți în carte cum v-ați menținut ferm pe poziție cum că nu schimbați aia, nu modificați cealaltă și că până la urmă în multe cazuri rămânea ca dumneavoastră. Ați spus că nu vroiați să faceți filme de propagandă sau să regizați spectacole și a fost ca dumneavoastră.

S.N.: Da, dar eram deja Sergiu Nicolaescu, eram deja în Europa un nume cunoscut. Nu mai puteai să-l iei pe Sergiu Nicolaescu și să-l tragi ca pe o cârpă de colo colo. În momentul în care se afla că Sergiu Nicolaescu nu are de lucru, mă chema orice studio din străinătate să mă angajeze. Nu mai puteau, gata! Exista o graniță, când am trecut de ea m-au lăsat în pace.

R.H.: Și totuși au fost oameni de valoare, poate nu neapărat în domeniul cinematografic, care au făcut compromisuri, pentru că așa au crezut că pot să realizeze ceva.

S.N.: Eu nu-i condamn. Poate cineva să-l condamne pe Liviu Ciulei că

a luat-o le Lica Gheorghiu în filmele lui, sau pe Bratu care a luat în „Tudor Vladimirescu” un rol principal și l-am refuzat în „Dacii”? Aici depinde de firea omului, nu condamn pe nimeni. Eu nu consider că acel compromis ar trebui să se întoarcă împotriva artistului. Era un compromis al sistemului, erai obligat. Dacă la mine nu veți găsi astfel de compromisuri, nu înseamnă că îmi condamn colegii. Vreau să spun că în cinematografie au existat puține filme cu elogii, unul dintre ele a fost făcut de unul din oamenii pe care îi știu eu care a fost în pușcărie ca deținut politic, și totuși a făcut un astfel de film tocmai pentru a avea o pâine asigurată. Eu n-am avut nevoie. Eu mi-am câștigat o carieră internațională. Am avut o premieră la Paris cu „Dacii” cum poate doar la trei ani există o premieră așa de spectaculoasă. Deci eu, cu primul meu film, am fost un nume.

250

R.H.: Domnule Nicolaescu, sunteți orgolios?

S.N.: Cred că da. Am și o doză de orgoliu.

R.H.: Știți că circula o glumă cu dumneavoastră, apărea un film și scria: regia - Sergiu Nicolaescu, scenariul - Sergiu Nicolaescu, în rolul principal - Sergiu Nicolaescu, iar în rolul lui Sergiu Nicolaescu, mă rog, Amza Pellea sau Colea Răutu.

S.N.: Da, în rolul lui Sergiu Nicolaescu cel mai potrivit era tot Sergiu Nicolaescu. Nu m-a deranjat.

R.H.: Credeți că ați fost bun în tot ce ați făcut? Adică v-ați considerat bun, din moment ce ați dorit să le faceți pe toate într-un film?

S.N.: Știți cum e treaba aceasta? Mă întrebați de un lucru la care eu pot să vă răspund doar atât: „am ajuns la mal”, deci am ajuns. Vreau să spun că în topul actorilor am fost întotdeauna între primii trei, deși nu mă consider actor, mă consider interpret, fiindcă n-am jucat decât ceea ce vroiam eu și numai ceea ce mi se potrivea. În topul regizorilor am fost întotdeauna primul. În aceste condiții eu eram autorul majorității scenariilor, am colaborat cu scenariști excelenți și vreau să mărturisesc fără nici un pic de rușine, chiar atunci când eu am scris un scenariu, cum a fost „Osânda” sau „Ultima noapte” am avut ajutorul prietenesc al unor mari scriitori, cum a fost Francisc Munteanu sau Titus Popovici. Eu le dădeam scenariul și țineam cont de ce îmi spuneau ei, nu de ce îmi spunea Ministerul Culturii, cum astăzi țin cont de ce mi-a spus D.R. Popescu când i-am dat un scenariu să-l citească și mi-a spus niște lucruri extraordinare. Dar eu am scris scenariul, evident că eu am scris scenariul respectiv. Cred că sunt un bun scenarist, nu e meseria mea, o fac numai când e nevoie, ca actor este cuvântul spectatorilor să-l spună, ei decid dacă sunt bun sau nu ca actor.

R.H.: Ca regizor la fel...

S.N.: Ca regizor tot spectatorii hotărăsc. Și după părerea mea, au hotărât deja. La vârsta mea nu se mai pune problema.

R.H.: Dar există ceva în ce nu sunteți bun?

S.N.: Vedeți dumneavoastră, am făcut ceva ce nu știu să fac? Eu nu am făcut și nu am intrat decât în ceea ce știu să fac. De pildă în politică, m-ați văzut intrând în față? Nu vorbesc de revoluție. Nu. După revoluție. M-ați văzut vreodată ieșind în față în vreun partid? Nu m-ați văzut niciodată. Deci acolo unde nu mi-e locul, simt eu, și acolo unde nu mă simt capabil mă retrag în spate, în planul doi, sau planul trei. Țin minte că în 22 decembrie făcusem toți CFSN-ul și „hai să apărem la televizor!”. De unde până atunci fusesem printre primii care au influențat ceea ce se petrecea în televiziune, în momentul în care s-a făcut această fotografie, vă puteți uita la ea, eu sunt undeva într-un colț în dreapta, în fund. Asta vă poate spune mai multe. Deci nu mă bag acolo unde nu mă pricep. Dar unde mă pricep, nu stau pe planul doi.